

APSTIPRINĀTS

Kompetenta institūcija
darba aizsardzības jautājumos

.....
.....

/...../
20____.gada _____

**Darba aizsardzības instrukcija Nr. _____
veikala pārdevējam, darbiniekam**

SATURS

LIETOTO TERMINU UN APZĪMĒJUMU SKAIDROJUMS	3
1. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS	4
Nosacījumi veikala pārdevējam	4
Bīstamie un kaitīgie ražošanas faktori	4
Kolektīvie un individuālie darba aizsardzības līdzekļi	5
Ugunsdrošības prasības	5
Elektrodrošības prasības.....	5
Darba higiēnas prasības.....	5
2. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, SĀKOT DARBU	5
3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, VEICOT DARBU	6
4. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, BEIDZOT DARBU.....	6
5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS.....	7
6. ATBILDĪBA PAR DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJAS PRASĪBU NEIEVĒROŠANU	7

LIETOTO TERMINU UN APZĪMĒJUMU SKAIDROJUMS

Bīstams faktors – ražošanas vai darba faktors, kura iedarbība zināmos apstākļos uz darbinieku izraisa traumu vai citu pēkšņu strauju veselības pasliktināšanos.

Darba aizsardzība – darba apstākļu stāvoklis (ražošanas vide, process, iekārta, kā arī prasības darbiniekam), kuros izslēgta bīstamo un kaitīgo ražošanas faktoru iedarbība uz cilvēku.

Darba aizsardzības instrukcija – darba paņēmieni un aizsardzības līdzekļu klāsts, kuru pielietošana un izmantošana nodrošina konkrētu darbu izpildes drošību.

Darba kategorijas – darba sadalījums pēc to smaguma atkarībā no enerģijas patēriņa (kcal/stundā).

Darba vieta – vieta, kurā darbiniekam ir nepieciešams atrasties vai kurp viņam jānodas sakarā ar darba pienākumu pildīšanu un kura tieši vai netieši atrodas darba devēja kontrolē.

Darba virsmas augstums – attālums pa vertikāli no grīdas līdz horizontālai plaknei, kurā tiek veiktas pamatdarba kustības.

Elektrotrauma – trauma, kuru izraisa elektriskās strāvas vai elektriskā loka iedarbība.

Kaitīgs faktors – ražošanas vai darba faktors, kura iedarbība uz darbinieku izraisa saslimšanu.

Kolektīvie aizsardzības līdzekļi – līdzekļi, kurus izmanto, lai novērstu vai samazinātu bīstamu un kaitīgu faktoru iedarbību uz darbinieku.

Pirmā palīdzība – palīdzība cietušajam (saslimušajam) dzīvībai vai veselībai kritiskā stāvoklī, ko savu zināšanu vai iespēju apjomā sniedz persona ar kvalifikāciju medicīnā vai bez tās neatkarīgi no sagatavotības un ekipējuma.

Ugunsbīstama vide – darba vide ar paaugstinātām ugunsbīstamības vielām.

Ugunsbīstama viela – viela ar paaugstinātu ugunsbīstamību.

Ugunsdzēsības aparāts – ierīce ugunsgrēka dzēšanai, pēc tā iedarbināšanas izplūst ugunsdzēsamā viela, ierīci pārvieto ar rokām.

Viegli uzliesmojošs šķidrums – šķidrums, kas spēj patstāvīgi degt pēc aizdedzināšanas avota attālināšanas un kam uzliesmojuma temperatūra nav augstāka par 66°C.

1. VISPĀRĪGĀS PRASĪBAS

Nosacījumi veikala pārdevējam

vecums	ne jaunāks par 18 gadiem
dzimums	nav ierobežojumu
veselības pārbaude	pirms stāšanās darbā un turpmāk – saskaņā ar OVP norādīto
kvalifikācija	atbilstoša profesionālā apmācība
instruktāžas:	
➡ ievadapmācība	stājoties darbā
➡ instruktāžas darba vietā	uzsākot darbu un atkārtoti – ne retāk kā 1 reizi 12 mēnešos.

- 1.1. Veikala pārdevēja, veikala darbinieka (turpmāk – veikala pārdevējs) pienākumi ir:
- ➡ veikt tikai to darbu, kuram viņš ticis apmācīts un izgājis darba aizsardzības instruktāžu;
 - ➡ ievērot darba un elektrodrošības prasības darbā ar kases aparātu;
 - ➡ ievērot iekšējās darba kārtības noteikumus;
 - ➡ smēķēt tikai tam speciāli atvēlētās vietās;
 - ➡ izmantot rokas instrumentus un ierīces, ko paredz darbu veikšanas tehnoloģija;
 - ➡ strādāt spectērpā, ko izsniedz saskaņā ar nozares individuālo aizsardzības līdzekļu izsniegšanas normām un darba koplīgumu.

Bīstamie un kaitīgie ražošanas faktori

- 1.2. Iespējamā trauma, saskaroties ar kustīgām vai rotējošām mehānismu daļām.
- 1.3. Iespējams sagriezt rokas, nepareizi pielietojot griežamos instrumentus.
- 1.4. Iespējamā elektrotrauma, saskaroties ar bojātiem instalācijas vai iekārtas vadiem.
- 1.5. Iespējama trauma, paslīdot uz nenotīrītas, slidenas virsmas.
- 1.6. Iespējamās mugurkaula traumas un citas saslimšanas, ceļot priekšmetus, kuru svars pārsniedz pieļaujamo normu.
- 1.7. Kaitīgais toksiskais faktors - ķīmiskās vielas, kā arī amonjaks vai freons, kas var izgarot no nehermētiskām saldējamām ierīcēm.
- 1.8. Nepareiza darba vietas iekārtošana.
- 1.9. Nepietiekoša ventilācija darba vietā.
- 1.10. Nepietiekams darba zonas apgaismojums.
- 1.11. Alkoholiskais vai narkotiskais reibums.
- 1.12. Aizsardzībai no bīstamo un kaitīgo faktoru iedarbības:
 - ➡ jābūt pietiekamam apgaismojumam un ventilācijai darba vietā;
 - ➡ jābūt pareizi iekārtotai darba vietai.
 - ➡ jābūt visām kustīgajām un rotējošām mehānismu daļām nosegtām ar aizsargapvalkiem;
 - ➡ jābūt mehānisma iedarbināšanas ierīces un aizsargapvalka bloķēšanai;
 - ➡ nestrādāt ar elektroierīcēm, kam ir bojāta barošanas kabeļa izolācija vai kontaktdakša, neizmantojot bojātas rozetes, **aizliegts** strādāt ar jauniem tehniskiem līdzekļiem, pirms nav saņemti to lietošanas norādījumi, **aizliegts** veikt kaut vai sīku elektroierīču vai rozešu remontu patstāvīgi, tas jā dara elektromontierim;
 - ➡ jāseko, lai darba vietas grīda un pieejas vienmēr būtu tīras un sausas;
 - ➡ necelt un nenest smagus, kuru svars pārsniedz pieļaujamo normu;
 - ➡ jābūt visām saldējamām ierīcēm darba kārtībā, tās regulāri jāpārbauda speciālistam.

Kolektīvie un individuālie darba aizsardzības līdzekļi

1.13. Lietošana atbilstoši uzņēmuma sarakstam.

Ugunsdrošības prasības

1.14. Nelietot atklātu uguni ugunsnedrošās zonās.

1.15. Regulāri veikt darba vietas sakopšanu un iekārtu attīrīšanu no produktu atlikumiem.

1.16. Regulāri pārbaudīt elektriskās instalācijas un iekārtu vadu kārtību; ja ir bojāta vadu izolācija, nav kārtībā rozetes vai kontaktdakšas, nekavējoties jāziņo administrācijai.

1.17. Ievietot izlietoto slaukāmo materiālu un eļļainos slaukus metāla kastēs ar cieši pieguļošiem vākiem.

1.18. Nodrošināt brīvu pieeju ugunsdzēsamajiem līdzekļiem.

1.19. Ievērot ugunsdrošības prasības, tajā skaitā:

- nepieļaut rīcību, kas var izraisīt ugunsgrēku, smēķēt speciāli norādītā un iekārtotā vietā;
- zināt ugunsdzēsības dienesta izsaukšanas kārtību un ugunsdzēsības līdzekļu atrašanās vietu;
- prast rīkoties ugunsgrēka izcelšanās gadījumā.

Elektrodrošības prasības

1.20. Regulāri pārbaudīt elektriskās instalācijas un iekārtu vadu kārtību.

1.21. Ja ir bojāta vadu izolācija, nav kārtībā rozetes vai kontaktdakšas, nekavējoties jāziņo uzņēmuma vadībai.

1.22. Neizmantojot bojātas rozetes.

1.23. Nepieskarties neizolētiem vadiem, kā arī atklātām, neizolētām elektroiekārtu daļām.

1.24. Neizvietot uz elektroiekārtām lupatas un citus priekšmetus.

Darba higiēnas prasības

1.25. Personiskās mantas jāatstāj garderobē. Personiskā un darba apģērba glabāšanai jābūt atsevišķai.

1.26. Pastāvīgi jāseko roku, matu, nagu tīrībai. Obligāti jāmazgā rokas pirms darba sākuma, pēc tualetes apmeklējuma, kā arī pēc katra pārtraukuma darbā un saskares ar netīriem priekšmetiem.

1.27. Jāpārgērbj darba apģērbu pirms iziešanas no uzņēmuma.

1.28. Par konstatētiem iekārtu, ierīču un instrumentu bojājumiem ziņot tiešajam darba vadītājam. Darbu uzsākt tikai pēc trūkumu novēršanas.

1.29. Vekala pārdevējs ir tiesīgs atteikties veikt darbu vai pārtraukt to, ja darba devējs nav nodrošinājis nekaitīgus un drošus darba apstākļus.

1.30. Vekala pārdevējs, kas pārkāpj darba aizsardzības instrukciju, tiek saukts pie administratīvās, materiālās vai kriminālatbildības atkarībā no pārkāpuma sekām.

2. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, SĀKOT DARBU

2.1. Pirms sākt darbu, jāuzvelk darba apģērbs, to nedrīkst saspraust ar adatām. **Aizliegts** glabāt apģērba kabatās plīstošus un asus priekšmetus. **Aizliegts** valkāt netīru vai saplēstu specapģērbu, kā arī tādu, kam noplīsušas pogas.

2.2. Pirms sākt darbu, darba vieta jāatbrīvo no taras, inventāra un citiem priekšmetiem, kas nav vajadzīgi darba veikšanai.

2.3. Darba vieta jāuztur tīrībā un kārtībā. Nedrīkst pieļaut eju, transporta ceļu un rezerves izeju aizkraušanu.

2.4. Strādāt drīkst tikai ar darba kārtībā esošu inventāru, instrumentiem un ierīcēm.

- 2.5. Pārbaudīt, vai:
- rokas griezējinstrumentiem ir gludi rokturi, kas stingri uzmaukti uz asmens;
 - darba vietas apgaismojums ir pietiekošs;
 - darbojas pieplūdes - nosūcošā ventilācijas sistēma;
 - ejas un pieejas ugunsdzēsamajiem līdzekļiem ir brīvas;
 - palīginventārs ir kārtībā;
 - grīda ir tīra un sausa.
- 2.6. Par pamanītajiem trūkumiem un bojājumiem jāziņo uzņēmuma vadībai. Nedrīkst sākt darbu, pirms trūkumi nav novērsti.

3. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, VEICOT DARBU

- 3.1. Sekot, lai būtu brīvas ejas, tīra un sausa grīda.
- 3.2. Nenēsāt nažus, pavērstus ar asajām daļām uz priekšu.
- 3.3. **Aizliegts** uztrīt nažus ar abraziņu.
- 3.4. Strādājot ar nazi, jābūt uzmanīgam. Apstrādājot produktus, tas jātur pareizi. Naži jāglabā tam speciāli paredzētajās vietās, **aizliegts** likt nažus apģērba kabatās.
- 3.5. Pudēles un burkas atvērt tikai ar korķuviļķa vai konservu naža palīdzību.
- 3.6. Personām, kas vecākas par 18 gadiem, **aizliegts** celt priekšmetus, kuru svars pārsniedz 50 kg - vīriešiem, 15 kg - sievietēm. Jaunieši no 16 līdz 18 gadiem nedrīkst pastāvīgi pārnēsāt vai pārvietot vairāk par 10 kg, jaunietes no 16 līdz 18 gadiem – 4 kg.
- 3.7. Tīrīt darba aparātus drīkst tikai pēc tam, kad tie ir izslēgti un pilnīgi apstājušies.
- 3.8. Uz grīdas izlijušos taukus, šķidrumus u.c. jāsavāc nekavējoties.
- 3.9. **Aizliegts** žāvēt lupatas uz darba aparātu sakarstošajām virsmām.
- 3.10. Ja uz rokām radies kaut vai nenožīmīgs apdegums vai trauma, darbs nekavējoties jāpārtrauc un jāveic nepieciešamie sanitārie pasākumi.
- 3.11. Ja nepieciešams izpildīt darbu tumšā diennakts laikā vai tumšās telpās, uzņēmuma vadībai jānodrošina pietiekams darba vietas apgaismojums.
- 3.12. Strādājot augstumā, drīkst izmantot tikai darba kārtībā esošas trepes un atbalsta kāpnītes, kas nodrošinātas pret slīdēšanu.
- 3.13. Drošības pasākumi, lietojot saldēšanas iekārtas:
- sekot, lai visiem saldēšanas kompresoriem būtu speciāli nožogojumi;
 - nenožogot saldēšanas agregātus ar kastēm, maisiem, citām precēm un priekšmetiem, jo tas traucē brīvu pieeju un apgrūtina normālu gaisa cirkulāciju;
 - kompresoru tuvumā nelietot atklātu liesmu un nesmēķēt;
 - saldēšanas kameru durvis atvērt pēc iespējas retāk un uz īsāku brīdi;
 - starp precēm, produktiem un saldēšanas kameras sienām atstāt 6-10 cm lielu atstarpi aukstā gaisa cirkulācijai;
 - saldēšanas kameras sienas un grīdu neizklāt ar papīru vai kartonu - tas traucē normālas temperatūras režīma uzturēšanai;
 - atklājot saldēšanas iekārtu bojājumus, izsaukt speciālistu;
 - iekārtas termometram, kas rāda temperatūru, jābūt darba kārtībā.

4. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS, BEIDZOT DARBU

- 4.1. Atvienot elektroiekārtas no elektrotīkla, ja tehnoloģiskais process neprasa, lai tās būtu ieslēgtas pastāvīgi.
- 4.2. Darbarīkus un inventāru notīrīt un novietot tam paredzētajās vietās.
- 4.3. Sakārtot darba vietu, nomazgāt un iztīrīt darba aparātus.

- 4.4. Darba apģērbu sakārtot un novietot tam paredzētajā vietā. Netīro specapģērbu nodot tīrīšanai vai mazgāšanai, saplēstu - remontā.
- 4.5. Par visiem pamanītajiem trūkumiem ziņot uzņēmuma vadībai.

5. DARBA AIZSARDZĪBAS PRASĪBAS ĀRKĀRTAS SITUĀCIJĀS

- 5.1. Ugunsgrēka gadījumā nekavējoties pārtraukt darbu un ziņot tiešajam darbu vadītājam, veikt pasākumus ugunsgrēka dzēšanai. Ja ugunsgrēku nevar nodzēst pašu spēkiem, tad izsaukt Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu, zvanot uz tālruņa numuru "112", nosaucot ugunsgrēka vietas adresi, objektā esošo cilvēku skaitu un savu vārdu, uzvārdu un tālruņa numuru.
- 5.2. Rodoties bīstamībai, kas var izraisīt nelaimes gadījumu, darbu nekavējoties pārtraukt un brīdināt citus tuvumā strādājošos.
- 5.3. Nelaimes gadījumā cietušajam nekavējoties sniegt pirmo palīdzību vai izsaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību, zvanot uz tālruņa numuru "113", uzrādot nelaimes gadījuma vietas precīzu adresi, cietušā vārdu, uzvārdu, vecumu un savu vārdu, uzvārdu.
- 5.4. Par darba laikā notikušo nelaimes gadījumu nekavējoties ziņot tiešajam darbu vadītājam un darba aizsardzības speciālistam:
- par radušos bīstamo situāciju;
 - ja noticis nelaimes gadījums vai nejūties vesels;
 - kases aparāta bojājuma gadījumā (dzirksteļošana, dūmu vai liesmas parādīšanās, deguma smaka, nenormāla dūkšana vai troksnis u.tml.), un nepieciešamības gadījumā rīkoties aizdegšanās avota likvidēšanā.
- 5.5. Avārijas vai nelaimes gadījuma notikuma vietu saglabāt neskartu. To izmainīt drīkst tikai gadījumā, ja tas saistīts ar palīdzības sniegšanu, vai traucēta transporta kustība.
- 5.6. Elektriskās strāvas trieciena gadījumā atslēgt strāvas avotu, cietušo atbrīvojot no strāvas iedarbības. Ja cietušā pulss nav sataustāms, veikt mākslīgo elpināšanu, izsaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību, zvanot uz tālruņa numuru "113".

6. ATBILDĪBA PAR DARBA AIZSARDZĪBAS INSTRUKCIJAS PRASĪBU NEIEVĒROŠANU

- 6.1. Par šīs instrukcijas prasību neievērošanu, darbinieks atbild normatīvajos aktos paredzētajā kārtībā.
- 6.2. Par nelaimes gadījumiem, kuri notikuši darbā, atbild darbinieki, kuri nav pildījuši šīs instrukcijas un iekārtu lietošanas instrukciju prasības, kā arī tie, kuri nav gādājuši par to, lai būtu veikti organizatoriski-tehniskie pasākumi nelaimes gadījuma novēršanā (darba vietas atbilstība darba aizsardzības normatīvo aktu prasībām, darbinieka iepazīstināšana ar drošām darbu veikšanas metodēm).
- 6.3. Personas, kuras pārkāpušas darba aizsardzības prasības, saucamas pie disciplinārās vai kriminālās atbildības (atkarībā no pārkāpuma rakstura un sekām) un tiek pakļautas ārpuskārtas instruktāžai un zināšanu pārbaudei.

